

EL PROJECTE CENDOYA

per JUAN JOSÉ BELLÉS NEBOT

El 30 d'abril de 1932 l'Ajuntament de Vila-real, presidit pel Sr. Manuel Usó Jarque, i a petició de la Comissió Municipal d'Hisenda, va prendre la decisió d'encarregar al prestigiós arquitecte barceloní Pedro E. Cendoya la Urbanització del Termet de l'Ermita de la Mare de Déu de Gràcia.

Es sense dubte, i més si tenim en compte la data de l'encàrrec, un dels més ambiciosos projectes urbanístics que mai s'ha plantejat l'Ajuntament del nostre poble, i que d'haver-se dut a terme la visió que avui tenim de l'Ermita seria totalment diferent.

Del que es tractava era de convertir el paratge de l'ermita en un nucli d'activitats esportives, culturals, socials i d'esbarjo que estigues en funcionament tot l'any amb les màximes garanties de qualitat i d'higiene, seguint la filosofia del moviment "Higienista"¹, i no sols durant l'estiu, i en unes condicions precàries en l'hostatgeria, en la que a pesar de les incomoditats els veïns feien llargs torns per poder llogar una habitació al preu de 1,50 ptes.² diàries. I el més, els que allí anaven a dinar o berenar, tan sols tenien una sèrie de foguerets a l'aire lliure i el resultat era que la bonica albereda, que era a la vora del riu, era sempre plena de papers i fems.

El que és cert és que en aquell temps el paratge de l'ermita tenia una gran concurrència de veïns que o be anaven a estiuejar o a passar el dia, bé fora per la forta atracció que l'ermita feia sobre els vila-realencs o per l'encant i atractiu que te el paratge que el convertia en el lloc preferit per a passar l'estiu o passar una bona estona gaudint de la tranquil·litat i bellesa del lloc.

"Y conocido esto, surge patente al fin, el objeto de la urbanización proyectada: Poner en explotación las condiciones naturales con que Dios la ha dotado y las circunstancias favorables de que la ha rodeado la tradición piadosa del pueblo; haciendo que la mano inteligente del hombre complete lo que falta; haciendo surgir una obra útil y bella, orgullo de Villarreal, beneficosa para su vecinos, y productiva para el Erario Municipal, que resonando a la vitalidad y demostrada potencialidad de la Villa sea fuente de un nuevo incremento y desarrollo".

"Pero lo que hoy es cosa reducida y rudimentaria, puede constituir un importante núcleo de atracción, no solo de Villarreal sino de otras poblaciones próximas, puede constituir una verdadera ciudad jardín, algo tan bueno o mejor como lo que vemos en el extranjero y tan poco por desgracia en España; y además de todo esto, puede constituirse en una fuente de ingresos y ser una productiva inversión para el erario Municipal.

*Para ello solo precisa el esfuerzo aunado que ponga en practica la idea que con tan amplia y clara visión ha concebido esa llustre Corporación, con la cual, a la vez que elevara el prestigio de Villarreal, contribuirán en estos momentos de un modo eficaz a la solución del paro forzoso, y se haran acreedores a la gratitud del pueblo que con sus votos los eligieron por Administradores"*³.

El Sr. Cendoya amb data 14 de setembre de 1934, dona a l'Ajuntament de Vila-real el projecte definitiu de la urbanització del Termet (l'avantprojecte és fa presentar en desembre de l'any 1933).

El Projecte sota el lema de "mucho aire y mucho sol" es realitzava en dos gran àrees: Residencial i de Cultura Física, que segons

l'autor deuriem agrupar-se i lligar-se formant tres nuclis de distint caràcter.

1- **Nucli d'Esports de gran aflluència.**- Constituit per l'Estadi, per a grans partits i campionats- Concursos, Exhibicions, etc. Preparat per a rebre la gran aflluència d'espectadors tant de Vila-real com dels pobles del voltant. Deuria tenir accessos i sortides fàcils per a les grans aglomeracions.

2.- **Nucli de relacions i vida social.**- Format per l'Hotel, Refugi, Cafè, Restaurant, i Sala de festes de l'Hotel, Pavelló i Camps de Jocs, Piscina i Platja Artificial, Pistes per a concursos i exhibicions de Tennis, Vida de relació familiar, Reunions de la joventut, llocs per a xerrades, berenars, passeigs i "discretes" en una paraula vida de "Colònia".

ANORÀMICA GENERAL PROJECTE

TERMINI ABANS DE LA CONSTRUCCIÓ DE LES PISCINE

3.- **Vivendes.**- Cases aïllades o semi-aïllades, mercat, galeries comercials per poder donar servei a la gent que aniria a viure o passar temporades en aquesta ciutat jardí i que serien llogades per l'Ajuntament als veïns que ho demanaren.

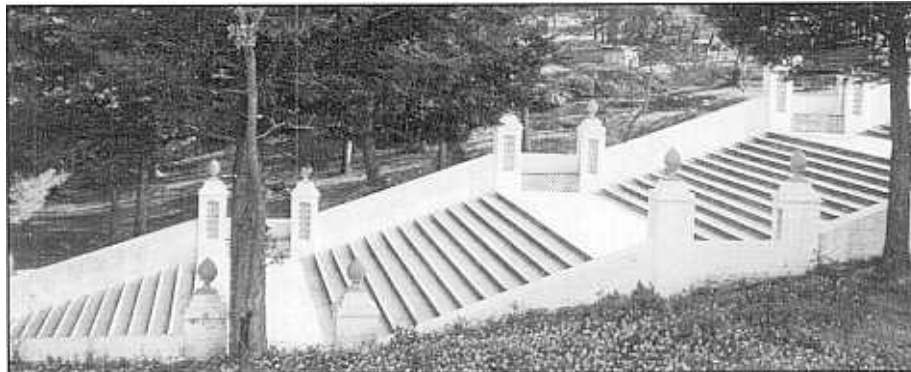
Amb una mica d'imaginació, ú es pot anar fent una idea del que haguera significat aquest projecte per al nostre poble l'any 1934, estudiem si més no, el nucli dedicat a l'Esport.

Aquest estava format per un Estadi que ocupava 12.704 m², i tenia: un camp de futbol amb unes dimensions de 96 x 54 mts. (reglamentàries en l'època). Darrere de les porteries n'hi havia dos semi-cercles on es podrien realitzar les modalitats atlètiques que ho precisaren i envoltant-lo tot una pista de cendra de 400 mts. Amb dos trams de 100 m. "donde se podrian correr los 100 m. lanzados" i les diverses modalitats de carreres a peu.

Al voltant, seria el Velòdrom, construït amb formigó, amb una amplària de pista de 7 m. amb el seus peralts envoltant els dos semi-cercles de la pista. Al dissenyar-lo d'aquesta forma es reduïa al mínim l'espai precís en aquest tipus d'instal·lacions i es donava cabuda al major número d'espectadors, establint dos grades al llarg de les dues rectes de la pista i deixant lliures d'espectadors les zones ocupades pels peralts del velòdrom, gaudint així tothom d'una bona visió dels espectacles. Una de les grades era coberta, dedicant la part baixa de la mateixa, a vestidors, taquilles, magatzems i demés serveis necessaris en aquests tipus d'instal·lacions⁴.

La capacitat de l'estadi era de 6.800 espectadors, dos mil en la grada Preferent i la resta a la General.

No acaben ací les instal·lacions esportives que aquest projecte contemplava.

L'ESCALINATA ÉS UNA DE LES ESCASES REALITZACIONS QUE RESTEN DEL PROJECTE.

A més a més de la zona per a grans espectacles, contava amb una piscina per a nadar de 33'33 x 12, (mesures reglamentàries fins fa ben poc) amb tres trampolins de 3'5 i 7 m. d'alçada on poder fer competicions de salts i platja artificial per a poder prendre banys de sol (seguint la moda de l'època).

Tres pistes de tennis, una amb grada per a concursos i exhibicions. Tant la piscina com la pista central de tennis estaven comunicades amb l'Hotel.

Camps de jocs on poder practicar el croquet, mini golf, etc...

D'aquest projecte, el que és cert, es que anava de veres i en ell es contemplava la possibilitat de fer-ho bé per part de l'Ajuntament com a iniciativa Municipal o conjuntament amb alguna empresa privada.

D'ell ens queden com a mostra tan sols un edifici, l'actual Alberg, encara que no va respectar els plànols originals, com es queixa l'arquitecte i que es fa fer com una prova pel que

sembla, la gran escalinata amb bancs laterals que condueix a la placeta de l'ermitori, i l'actual emplaçament de la piscina de l'ermita, el qual estudiant-lo, tant l'emplaçament, com la distribució dels espais obeeixen a la concepció original del projecte del Sr. Cendoya.

Qui havia de dir que fa vora setanta anys vàrem estar tant a prop de tenir unes instal·lacions d'aquest tipus al nostre poble? El repte queda en peu.

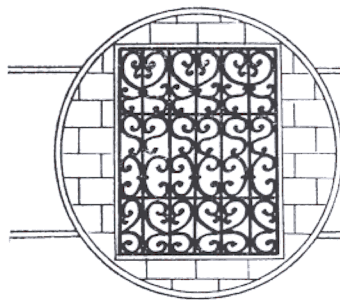
NOTES

1 Corrent de pensament desenvolupat a mitat del segle XIX, dirigit generalment per metges, que denunciava la manca de salubritat i higiene a les ciutats industrials amb relació amb les altes taxes de mitjanes de mortalitat i a les epidèmies (còlera, tifus, paludisme) que les assolaven freqüentment al País Valencià, Joan Batiste Peset i Vidal fou el principal promotor de l'Institut Mèdic, que es preocuparà especialment de la qüestió de la higiene.

2 Nota manuscrita i a llapis que apareix en el projecte original.

3 Text original del document donat a l'Ajuntament de Vila-real per l'Arquitecte Sr. Cendoya l'any 1934.

4 Les característiques d'aquesta instal·lació s'adeqüen a les normes del C.O.I., fins que varen ser canviades en la dècada dels 50.

TALLER DE CERRAJERIA
CARPINTERIA METALICA

FRANCISCO *Monje* GUERRERO

Taller: Avda. Castellón, s/n.
San Miguel, 29
Teléfono 964 52 67 56
VILLARREAL (Castellón)